

Opis źródła:

Preserwatiwa przeciwko morowemu powietrzu doświadczona porusza temat zapobiegania zarazom, szczególnie morowemu powietrzu, czyli epidemiom chorób zakaźnych. Celem było dostarczenie wiedzy i wskazówek na temat rozpoznawania znaków zbliżającej się zarazy oraz praktyk zapobiegawczych, które mają chronić przed jej skutkami. Autorem był duński biskup Knut Mikaelsson (zm. 1527 r.), zaś Marcin z Klecka dokonał przekładu na język polski.

Miejsce wydania:

Preserwatiwa przeciwko morowemu powietrzu doświadczona. Na którą iato bogaty tak y ubogy snadno się zdobędzie bo niekażdy na lekarstwa ma pieniądze. Na cześć y na chwałę Panu Bogu w Troycy jedynemu, Najświętszey Pannie Mariey, a na pomoc pospolytemu człowiekowi. Napisana przez X. Marcina z Klecka Doktora M. y M. Teraz znowu do druku podana, Poznań 1624, s. 3.

Tekst źródła:

Co za znaki po których się powietrza spodziewać

Pospolicie z znaków które powietrze morowe opowiadają, jest ich siedm. Pierwszy kiedy czasu lata będzie jednego dnia pogoda, a często się mieni, że z rana deszcz będzie, więc obłoczysko, to zaś wiatr, a ktemu będzieli tak często czasu lata bywać. Drugi znak, kiedy też czasu lata częstoby mają chmurne dni, parzyste, chcąc jakoby deszcz padać, a przecie nic takowe dni jeżeli długo trwać będą, pewnym znak powietrza morowego. Trzeci znak, kiedy się wiele much narodzi, potym znak, że powietrze skażone. Czwarty znak, kiedy często którego roku gwiazdy spadają, potym też doświadczono że wilgotność która idzie z ziemi w górę jest skażona. Piąty znak kiedy się cometa okaże, ta pospolicie powietrze opowiada, wojny, złe urodzaje. Szósty znak powietrza morowego kiedy którego roku częste trzaskanie abo grzemieszenie bywa, a zwłaszcza z południowych stron przychodzące. Siódmy znak kiedy częste a ktemu z południowych stron wiatry bywają pewny znak powietrza. Albowiem tam stąd wiatr zły, dla wielkich błot, a zaraźliwych, które tam są na południu aż do morza. Takowe znaki gdy się pokażą, pewne powietrze bywa, które Pan Bóg za prośbą naszą, a za staraniem może oddalić od nas.

Słowniczek pojęć:

Morowe powietrze - to archaiczne określenie na epidemię

Pytania do źródła

Pytania dla uczniów szkoły średniej (zakres podstawowy):

1. Ile jest znaków zapowiadających morowe powietrze?
2. Co, według tekstu, może oddalić morowe powietrze?
3. Co o stanie wiedzy na temat chorób zakaźnych mówi przytoczone źródło?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1. Czy autor tekstu podaje jakie środki podejmowano by zapobiec epidemii?
2. Odwołując się do wiedzy ogólnej, jakie choroby zakaźne były przyczynami śmierci w XVII w.?
3. Jak epidemie wpłynęły na życie codzienne i społeczeństwo w XVII wieku?

Wskazówki:

W XVII wieku miały miejsce różne epidemie, które dotknęły różne regiony świata. Jedną z największych i najbardziej tragicznych epidemii tego okresu była epidemia dżumy, która nawiedziła wiele krajów Europy. Najbardziej znaną epidemią dżumy w XVII wieku była Wielka Zaraza w Londynie, która miała miejsce w latach 1665-1666 i pochłonęła około 100 000 ludzi. Inne epidemie w XVII wieku obejmowały także ospę, cholery, świerzb, ospę wietrzną, odrę i inne choroby zakaźne. Wiele z tych epidemii były spowodowane złymi warunkami sanitarnymi, brakiem higieny oraz brakiem skutecznych metod leczenia. Epidemie w XVII wieku miały ogromny wpływ na społeczeństwo i gospodarkę, powodując śmierć setek tysięcy ludzi, osłabiając gospodarkę i wprowadzając chaos społeczny. Doprowadziły także do wprowadzenia nowych standardów sanitarnych i procedur medycznych, które miały na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych.

Literatura pomocnicza:

A. Karpiński, *W walce z niewidzialnym wrogiem. Epidemie chorób zakaźnych w Rzeczypospolitej w XVI–XVIII wieku i ich następstwa demograficzne, społeczno-ekonomiczne i polityczne*, Warszawa 2000.

J. Kracik, *Pokonać czarną śmierć. Staropolskie postawy wobec zarazy*, Kraków 1991.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord – Joanna Kunigielis